

Zichtzending Begrijpend lezen

Groep 5

Begrijpend lezen

Groep 5

Begrijpend lezen groep 5 (BL5) is een voortzetting op de Begrijpend-leeslessen van Actief Leren Lezen. De module bevat duidelijke lessen met een heldere structuur, waarbij leuke, rijke en diverse teksten centraal staan.

BL5 bestaat uit een lesboek en een werkboek. Hiermee worden twee lessen per week gegeven.

De teksten in het lesboek zijn opgedeeld in blokjes van telkens drie teksten die thematisch bij elkaar passen. De teksten binnen elk blokje gaan dus over hetzelfde onderwerp of dezelfde situatie. Denk hierbij aan onderwerpen als op schoolreisje gaan, muziek maken, bekende kunstenaars, schrijver worden en het leven in de stad en in het bos.

Bij elke tekst in het lesboek horen verwerkingsvragen in het werkboek. Daarnaast is er voor elk blokje een afsluitende verwerking waarbij de drie gelezen teksten op speelse manier met elkaar worden vergeleken.

De lessen en bijbehorende verwerking zijn voor elk blokje als volgt opgebouwd:

- Les 1** Bij de eerste tekst wordt de informatie in de tekst schriftelijk verwerkt door middel van opzoekvragen, op dezelfde manier als bij groep 3 en groep 4 is aangeleerd.
- Les 2** Bij de tweede tekst worden vragen gesteld die globaal over de tekst gaan, maar de inhoud van de tekst overstijgen. Leerlingen worden hier bijvoorbeeld geprikkeld om na te denken over de functie van verschillende tekstsoorten, maar ook om hun eigen kennis over een onderwerp toe te passen en om hun meningen schriftelijk te verwoorden.
- Les 3** In deze les volgt een actieve, mondelinge verwerkingsopdracht over de derde tekst, waarbij de leerlingen samen kunnen werken.
- Les 4** De vierde les in het blok is een overkoepelende les. Bij deze opdrachten maken de leerlingen gebruik van alle verschillende teksten die ze hebben gelezen. De leerlingen denken na over de inhoud en oefenen met strategisch lezen, het onderscheiden van tekstsoorten en het vormen van hun eigen mening.

Ook in het lesboek BL5 zijn verhalen, gedichten, informatieve teksten, brieven, krantenartikelen, toneelteksten, moppen en meer andersoortige teksten opgenomen. Zo is leren lezen echt leuk!

Het lesboek bevat rijke, gevarieerde teksten over onderwerpen die aansluiten bij de belevingswereld van leerlingen in groep 5.

Les 7

De ruimte

1 **De ruimte in**

2 Wie door de ruimte wil reizen, moet astronaut worden. Dat woord
3 komt uit het Grieks. 'Astro' betekent 'ster' en 'naut' betekent
4 'zeeman'. Een astronaut bestuurt een ruimtevaartuig of werkt in
5 een ruimtestation.

6 **Leren en trainen**

7 Astronaut word je niet zomaar, je moet er hard voor leren. Veel
8 astronauten zijn wetenschappers die veel van techniek weten en
9 goed kunnen rekenen. Ze moeten gezond zijn en veel trainen. Als
10 een raket vanaf de aarde de ruimte in wordt geschoten, gaat dat
11 supersnel: wel 400 keer zo snel als een auto op de snelweg! Je krijgt
12 daardoor met enorme krachten te maken. Om hun lichaam daarop
13 voor te bereiden, trainen astronauten in een grote rondslingerende
14 trommel, die je kunt vergelijken met een enorme wasmachine.
15 Hierdoor leert hun lichaam om met die krachten om te gaan.
16 Astronauten moeten ook op een speciale manier leren ademen,
17 omdat ze anders tijdens de reis flauw kunnen vallen. Dat ademen
18 gaat zo: neem een grote hap lucht en houd die vast. Adem dan
19 een beetje in en uit, terwijl je longen vol lucht blijven. Probeer het
20 maar eens!

21 **Waar gaat de reis heen?**

22 Astronauten hebben allerlei reizen door de ruimte gemaakt. In 1969
23 reisde er voor het eerst iemand naar de maan. Nu reizen astronauten
24 bijna altijd naar een groot internationaal ruimtestation: ISS (*in*
25 *het Engels: International Space Station*). Internationaal betekent dat
26 mensen uit verschillende landen er samenwerken.

14

27 **Ruimtestation ISS**

28 Het ruimtestation ISS draait in een baan rond de aarde, op 400
29 kilometer hoogte. Astronauten doen er allerlei proeven, omdat
30 dingen in de ruimte anders gaan dan op aarde. Dat komt onder
31 andere omdat alles in de ruimte gewichtloos is en blijft zweven.
32 In het ISS onderzoeken ze bijvoorbeeld hoe planten in de ruimte
33 groeien en hoe dieren zich gedragen. Ook doen ze proefjes met
34 stoffen. Zo hebben ze ontdekt dat honing in de ruimte niet in je
35 thee oplost.

36 **Leven in de ruimte**

37 Astronauten gaan soms het ruimtestation uit, bijvoorbeeld als er
38 iets aan de buitenkant gerepareerd moet worden. Ze dragen dan
39 helmen en witte pakken. De pakken beschermen tegen kou en
40 tegen straling van de zon. Ze hebben ook een zuurstoffles, want
41 in de ruimte is geen zuurstof
42 en kun je dus niet ademen. In
43 het ruimtestation zelf dragen
44 astronauten gewone kleren.
45 Daar kunnen ze ook gewoon
46 ademen, want in het station zit
47 zuurstof in de lucht.

48 **Natuurlijk moeten astronauten**

49 ook wel eens naar de wc. Ze
50 poepen en plassen in een soort
51 stofzuiger, die alles meteen
52 wegzuigt. Poep wordt, net als ander afval, verzameld in een tank.
53 Het wordt gewoon naar buiten gegooid, waar het in de atmosfeer
54 vanzelf verbrandt. Zou dat op aarde ook niet handig zijn...?

Vroeger aten astronauten speciaal voedsel, zoals appelmoes uit een tube en gedroogd vlees. Dat is allang niet meer zo, nu eten ze bijna alles. Ze mogen alleen geen brood eten, want dat geeft kruimels en die gaan zweven en kunnen dan apparatuur verstoren, ventielen blokkeren of in de ogen van de astronauten terechtkomen.

15

De leerlingen oefenen met informatie uit de tekst halen.

Les 7 – De ruimte

1 Wat doet een astronaut?

.....

.....

.....

2 Waarom moeten astronauten op een speciale manier leren ademen?

.....

.....

.....

3 Wanneer dragen astronauten helmen en witte pakken?

.....

.....

.....

4 Waarom mogen astronauten geen brood eten?

Wat is goed? Zet een O om a, b, c of d.

- a. Omdat je alleen astronaut kunt worden als je brood vies vindt.
- b. Omdat de broodkruimels gaan zweven, en dan wordt het ruimtestation vies.
- c. Omdat de broodkruimels gaan zweven, en die kunnen dan bijvoorbeeld apparatuur verstoren.
- d. Omdat brood te licht is, waardoor het ook in je buik blijft zweven.

5 Wat betekent 'internationaal'?

Wat is goed? Zet een O om a, b, c of d.

- a. In de ruimte.
- b. Met verschillende landen.
- c. Op de zon.
- d. In de atmosfeer.

Wat weet je over een raket?

.....

.....

.....

.....

.....

De drie teksten sluiten thematisch bij elkaar aan, maar verschillen qua tekstsoort, stijl en vorm. De samenhang tussen inhoud en woordenschat zorgt voor meer begrip bij het lezen.

Les 8

De ruimte

- 1 Lief dagboek, maandag 4 april
2
3 Over een paar weken vertrek ik op mijn eerste missie naar de ruimte.
4 Spannend, hoor! Ik heb er echt zin in. We zullen een half jaar op het
5 ruimtestation blijven wonen, dus we moeten goed voorbereid zijn.
- 6 De trainingen zijn pittig, ik ben er hartstikke moe van! Ik ben de
7 hele dag bezig, maar ik heb het wel naar mijn zin. Ze hebben een
8 manier bedacht voor astronauten om alvast te oefenen met de
9 gewichtloosheid in de ruimte, namelijk een paraboolvlucht. Dat is een
10 soort valvlucht met een vliegtuig. En dat hebben we vandaag voor het
11 eerst gedaan! Ik vond het best spannend, maar vooral heel leuk.
- 12 Een paraboolvlucht gaat zo: het vliegtuig gaat eerst in volle vaart
13 schuin omhoog. Daarna zet de piloot de motoren bijna helemaal uit.
14 Daardoor stijgt het vliegtuig nog een stukje, en valt daarna het
15 hele vliegtuig in een boog weer naar beneden. Dan ben je een tijdje
16 gewichtloos, en zweef je dus door het vliegtuig! Daar krijg je een
17 heel raar gevoel in je buik van. Het voelt een beetje alsof je in een
18 achtbaan zit. De val duurt maar ongeveer 20 seconden. Daarna moet
19 de piloot het vliegtuig snel weer optrekken, want anders zouden we
20 natuurlijk neerstorten.
- 21 Morgen gaan we met het hele team onze ruimtepakken laten maken.
22 Ik kan niet wachten om echt door de ruimte te gaan zweven!
- 23 Tot morgen! *John*

Les 8 – De ruimte

1 Wat voor soort tekst is dit? Waar kun je dat allemaal aan zien?

.....

.....

.....

.....

2 Wat vond John van de paraboollucht?

.....

.....

.....

3a John zegt dat je van een paraboollucht een raar gevoel in je buik krijgt.
Waar lijkt dat gevoel volgens hem een beetje op?

.....

.....

.....

3b Kun je nog iets bedenken waar je dat gevoel van krijgt?

.....

.....

.....

In de tweede les oefenen de leerlingen met de kernvaardigheden die zijn vastgesteld voor groep 5. Zo oefenen ze met het herkennen van tekstsoorten en tekstdoelen. Ze gebruiken hun achtergrondkennis om tot meer begrip te komen.

Ook bij Begrijpend lezen wordt gewerkt met grappige, leerzame en/of spannende teksten.

Les 9

De ruimte

1 **Aliens**

2 'Geloven jullie in aliens?' vraagt Joeri. Samen met John en
3 Helena, twee andere astronauten, houdt hij even pauze in het
4 ruimtestation.
5 Ze hebben net een proef gedaan. John lacht kort. 'Wat denk je
6 zelf?' vraagt hij spottend.
7 Maar Helena zegt: 'Als wetenschapper denk ik dat er meer
8 bewoonde planeten in het heelal kunnen zijn,' zegt ze. 'En ja, die
9 bewoners zou je aliens kunnen noemen...'
10 Op dat moment klinkt er een enorme klap en het hele
11 ruimtestation begint te trillen en te schudden. Het lijkt wel een
12 aard... eh... ruimtebeving! 'Wat gebeurt er?' roept John.
13 'Ruimtepuin!' schreeuwt Helena. 'Stenen! Stukken meteoriet! Gruis!'
14 Stukken steen slaan hard tegen het raam. Het lawaai is
15 oorverdovend en er lijkt geen einde aan te komen... Tot overmaat
16 van ramp begint de waarschuwingssirene te loeien en het rode
17 alarmlicht op het besturingssysteem gaat fel knipperen. Even is
18 Joeri bang dat zijn laatste uur geslagen heeft, maar dan is het
19 over, net zo plotseling als het begonnen is. Het schudden en trillen
20 stopt, de sirene zwijgt en het licht knippert ook niet meer. Helena
21 kijkt op de computer.
22 'Niks kapot,' zegt ze met een zucht.
23 Joeri kijkt naar het raam. Er is wat gruis op de ruit achtergebleven.
24 Hij ziet twee ronde vlekken, een driehoek en een halve cirkel.
25 John ziet het ook. 'Het lijkt wel een gezicht,' zegt hij.
26 Joeri rilt even, want John heeft gelijk. Het lijkt op een gezicht dat
27 grijnst. En opeens is hij er niet meer zo zeker van dat aliens niet
28 bestaan...

De leerlingen gaan met elkaar in gesprek over de derde tekst. Ze oefenen met het vormen en verwoorden van hun mening en wisselen kennis uit. Zo komen ze samen met plezier tot meer begrip.

Les 9 – De ruimte

Bespreek de vragen hieronder samen met iemand anders, in een klein groepje of met de hele klas.

- 1** Waarom is Joeri er op het eind van het verhaal niet meer zo zeker van dat aliens niet bestaan?
- 2** Waardoor denken jullie dat het hele ruimtestation begon te schudden en trillen?
- 3** Denken jullie dat dit verhaal echt gebeurd is? Waarom wel of niet?

Zo goed vond ik het gaan:

Dit heb ik geleerd:

.....

.....

.....

.....

Afsluiting – De ruimte

1a Je wilt weten waar astronauten allemaal mee moeten oefenen voordat ze de ruimte in gaan. In welke twee teksten kun je daar iets over lezen?

.....
.....
.....

1b Noem uit elke tekst één voorbeeld van iets waarmee astronauten moeten oefenen.

Voorbeeld 1:

.....
.....
.....

Voorbeeld 2:

.....
.....
.....

2 Wat doet een astronaut in de ruimte? Geef ten minste één voorbeeld.

.....
.....
.....
.....

3 Zou je zelf astronaut willen worden? Waarom wel of niet?

.....
.....
.....
.....
.....

In de laatste les oefenen de leerlingen met het vergelijken en beoordelen van de drie verschillende teksten. De nieuwgeleerde woordenschat en informatie worden hierdoor meteen in een betekenisvolle context geplaatst.

